

ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ

Коридором факультету поспішає жвава, енергійна жінка. Усі студенти і викладачі шанобливо вітаються з нею. Це наша Берегиня – Марія Іванівна Пентилюк. Учитель-наставник з великої букви.

Пригадую, як уперше сама побачила її. Була я тоді студенткою. Читати методичку мови прийшла молода, вродлива викладачка, з такими твердими у вимові [ж], [ч], [щ], яких на Херсонщині не почувеш. Відразу зрозуміла – із Західної України. А звідки саме – дізналася пізніше. Звідти, де гомінкі гірські потоки, де високі полонини, де верховини у шапках то снігу, то туману. Її рідне село – мальовничі Чорногузи, з розкішною природою, з гордими, наполегливими, працьовитими й водночас сердечними, зичливими й чуйними буковинцями.

Марія Іванівна народилася 6 квітня 1936 року, якраз перед Благовіщенням, – а то, за народним повір'ям, добрий знак. Батьки – Іван Петрович та Параска Олексіївна Фочуки – звичайні прості люди. Мама – санітарка, батько працював на лісопилці. Обоє були добрі господарі, у них у дворі й у хаті завжди панував порядок, око милували вишиті рушники, кольорові домоткані доріжки. Параска Олексіївна була не просто чепуруха, а майстриня – такі візерунки вигадувати, так добирати до них кольори в селі вміла тільки вона. Любов до прекрасного прищепила й дочці, а ще наспівала в її душу буковинських співанок, яких знала безліч. Батько, суворий зовні й лагідний серцем, скромний, щирий, беручий до всякої роботи, був для Марії прикладом, опорою в її задумах.

Великий скарб подарували їй батьки – рідну мову. Мамині пісні, казки, приказки – незглибиме джерело, з якого все життя черпає мудрість, силу, наснагу, рівно як і з книжок, що з дитинства викликали в неї благоговіння.

Ходити до школи довелося за різної влади на Буковині: у 1943 році – то була румунська, а з 1945 – українсько-радянська. Вчилася залюбки і мріяла про професію педагога. Дивлячись на неї, мати з надією казала: «Може, доню, будеш перша в нашому роду вчена...»

Вищу освіту Марія здобувала в Чернівецькому державному університеті, де тоді працювали відомі мовознавці-дослідники І. Чередниченко, М. Леоніва, І. Слинько, які значною мірою вплинули на її життєвий вибір. Студентське життя у ті часи було нелегким, маленька стипендія в основному йшла на книжки. Навчання захоплювало, намагалася осягнути все. Коли потрапляла до рук заборонена література, прочитувала за ніч, бо неписане пра-

Марія Пентилюк

вило гласило – «передай другому». Встигала на всі факультативи іноземних мов: англійської, чеської, болгарської, польської, латини, бо «хвора Леся Українка вивчила 11 мов, тож і я не відстану». А ще ж були наукові гуртки, експедиції, зустрічі з письменниками – П. Тичиною, М. Рильським, В. Сосюрою, М. Нагнибідою, Д. Білоусом, Д. Павличком. За словами самої Марії Іванівни, жила повнокровним студентським життям. Тут і долю свою зустріла – Івана Пентилюка, майбутнього лікаря. Тендітна Марічка причарувала високого красеня. Щасливо склалося подружнє життя. На роботу молода сім'я в 1958 році одержала направлення в Розтоки – село з

чудовими краєвидами, доброзичливими людьми. Діти відразу ж потягнулися до молоді красивої вчительки, дарували їй букети квітів. «Той рік моєї педагогічної діяльності, – згадує Марія Іванівна, – був багатим на події, був добрим і щасливим». А ще тут народився первісток – син Сергій.

Потім її перевели у Вижницьку школу-інтернат, де працювала вчителем української мови та літератури, вихователем, заступником директора з виховної роботи. Душевна щедрість, палке бажання поділитися своїми знаннями, творче ставлення до вчительської праці, щирість у спілкуванні – все це допомагало їй дарувати учням радість пізнання.

Дітей захоплювала бездоганним володінням мовою, великою любов'ю до художньої літератури, театру, живопису, музики. На уроках панувала атмосфера творчості, доброти. Вчителька жила інтересами школярів, дбаючи про їхній розвиток, роблячи все для того, щоб вихованці росли людьми небайдужими, активними, любили свій край, Україну. Саме тоді навчилася глибше розуміти душу дитини, перейматися її маленькими радощами і болями, уболівати за долю вихованців.

У 1963 році чоловік закінчив ординатуру й одержав направлення в південний край. Так опинилася на Херсонщині, зовсім не схожій на дорогу серцю Буковину. Величезні простори, степи неміряні, багато сонця, повітря і широкий та дужий Дніпро. Коли побачила його, то зрозуміла, чому Тарас Шевченко був закоханий у нього. І знову – школа (тепер гімназія № 20). Діти зрусифікованого міста відрізнялися від її попередніх учнів. Дивилися насторожено, мовляв, хто така? Завойовувала їхні серця людяністю, добротою, увагою до кожного, а насамперед – глибоким знанням предмета, створенням на уроці творчої атмосфери. Поволі утвердилася як високофаховий учитель-практик і вже подавала надії як майбутній учений.

Про молодого талановитого педагога скоро заговорили на вчительських конференціях. У 1965 році Марію Іванівну запросили на викладацьку роботу до Херсонського педагогічного інституту. Пам'ятаю, як упевнено, з почуттям моральної й інтелектуальної готовності до спілкування з тими, хто подібно до неї обрав собі легку професію педагога, вона заходила в аудиторію. Несла до студентів свою мрію про школу майбутнього, про нові форми і методи навчання мови. Пошуки нових ефективних шляхів викладання дали змогу по-новому осмислити проблеми методики мовної освіти.

Цілком логічним був вступ до аспірантури Українського НДП, де навчалася під керівництвом доктора педагогічних наук О. Біляєва, відомого науковця-методиста. У 1972 році успішно захистила кандидатську дисертацію з теми «Елементи стилістики на уроках мови у 4–6 класах», а вже через рік їй присвоєно звання доцента. У 1990 році М. Пентилюк стала першою жінкою-професором Херсонського державного педагогічного інституту. Цьому передували роки наполегливої наукової праці. Керувала кафедрою української мови, викладала провідні курси з лінгвістики та методики навчання рідної мови, актуальні спецкурси з культури мови і мовлення та стилістики.

Результатом творчих шукань та експериментів став захист докторської дисертації (1996). А далі знову – самовіддана робота, роздуми про те, як підвищити ефективність уроку в школі, як, урізноманітвивши форми і методи навчання мови, правильно поєднати їх, щоб домогтися глибоких і міцних знань учнів. На лекціях, семінарах, диспутах, конференціях заохочує студентів до саморозвитку, самовдосконалення. Її оглядові лекції завжди несуть пізнавально-виховний заряд, допомагають студентам систематизувати знання, чітко згрупувати їх за планом, ґрунтовніше підготуватися до іспитів.

Марія Іванівна вивчає досвід творчих учителів Херсонщини, узагальнює власний набуток і видає статтю за статтею, посібники для вчителів. Пригадую, з якою радістю я, вчителька, зустріла її під-

ручник «Культура мови і стилістика» (1994), адже давно чекали саме такого, вдалого і потрібного. Незабаром з'являється цілий методичний комплект «Методика навчання української мови в середній школі», який став студентам незамінним помічником в оволодінні професією.

Професор охоче ділиться своїми здобутками з учителями Херсонщини, Миколаївщини та, власне, всієї України на курсах і семінарах. Незамінним для педагогів є розроблений за редакцією М. Пентилюк науково-методичний комплект посібників: «Мова, нація і культура», «Основи мовної етики», «Наукові основи мовленнєвої діяльності», «Технологія сучасного уроку». Вони спрямовані на максимальну оптимізацію навчального процесу, відзначаються доцільним добром матеріалу, цікавою подачею його, високим теоретичним рівнем, постановкою проблемних пізнавальних завдань, логічною завершеністю.

Авторитет ученого-методиста засвідчують схвальні рецензії та відгуки, широке цитування в наукових дослідженнях з лінгводидактики, посібниках, програмах. Наукові ідеї професора М. Пентилюк упроваджуються в практику роботи вчителів і викладачів вишів.

Марія Іванівна щедро ділиться своїми знаннями з мешканцями Херсонщини. Ми з величезним задоволенням слухаємо її виступи з питань культури мовлення на телебаченні, де вона понад п'ятнадцять років веде програму «Рідне слово».

Шосте десятиліття самовіддано трудиться Марія Іванівна на педагогічній ниві. Якби заново довелось робити життєвий вибір, він був би той самий – фах педагога. Велике щастя – йти за своїм покликанням, учити молодь чесності, справедливості, любові до рідної мови.

...Минуть роки, десятиліття, зміниться життя, мабуть, зникне багато сьогоднішніх професій. Та поки існуватиме людство, збережеться на землі високе звання – Учитель, яке з гідністю носить Пентилюк Марія Іванівна.

Валентина ТИХОША,

професор

Херсонського державного університету

Вельмишановна Маріє Іванівно!

Приєднуємось до щирих вітань Ваших колег, співробітників факультету філології й журналістики Херсонського державного університету, з нагоди Вашого високого ювілею. Нехай нива, яку Ви щедро засіяли своєю любов'ю і мудрістю, радує, надихає, дарує життєву снагу і творчу наснагу – на многії і благії літа!

Дивослівці